

ALLTFÖR TIDIGT MED PRISOMRÅDEN I SVERIGE

Svenska Kraftnäts förslag att den svenska elmarknaden ska delas in i flera anmälningsområden till den nordiska elbörsen möts av skarp kritik från Svensk Energi. Beslutet kommer olägligt, innan vi byggt ut tillräckligt med överföringskapacitet i Sverige, och kundernas förtroende för elmarknaden skadas.

– **BESKEDET** att så kallade anmälningsområden ska införas den 1 juli 2011 – vilket i praktiken innebär olika elpriser i olika områden i Sverige – är olyckligt.

Det säger Svensk Energis vd Kjell Jansson efter att Svenska Kraftnät meddelat att man erbjuder EU-Kommissionen att införa anmälningsområden i Sverige vid halvårsskiftet år 2011. Detta för att tillmötesgå den kritik som riktats från bl a Dansk Energi.

– Beslutet kommer olägligt innan vi byggt ut tillräckligt med överföringskapacitet i Sverige, säger Kjell Jansson. Detta får negativa konsekvenser.

Högre pris i södra Sverige

Den omedelbara följderna blir högre priser i södra Sverige och lägre i norra Sverige. Uppemot 90 procent av de svenska elkunderna riskerar därför att få högre elräkningar. Detta drabbar även stora delar av basindustrin. Kjell Jansson fortsätter:

– Förtroendet för elmarknaden, som branschen har jobbat hårt med att bygga upp under flera år, får sig en törn. Beslutet leder till olika elpriser i Sverige. Gränsen kommer att skära rakt igenom kommuner och kan innebära att grannar kan få olika priser trots att de har samma elhandelsföretag. Otydligheten ökar med andra ord.

Den korta tidsfristen medför också att en del aktörer inte hinner ställa om till de nya förutsättningarna. Risken är då att vi får färre företag på marknaden, vilket också begränsar konkurrensen.

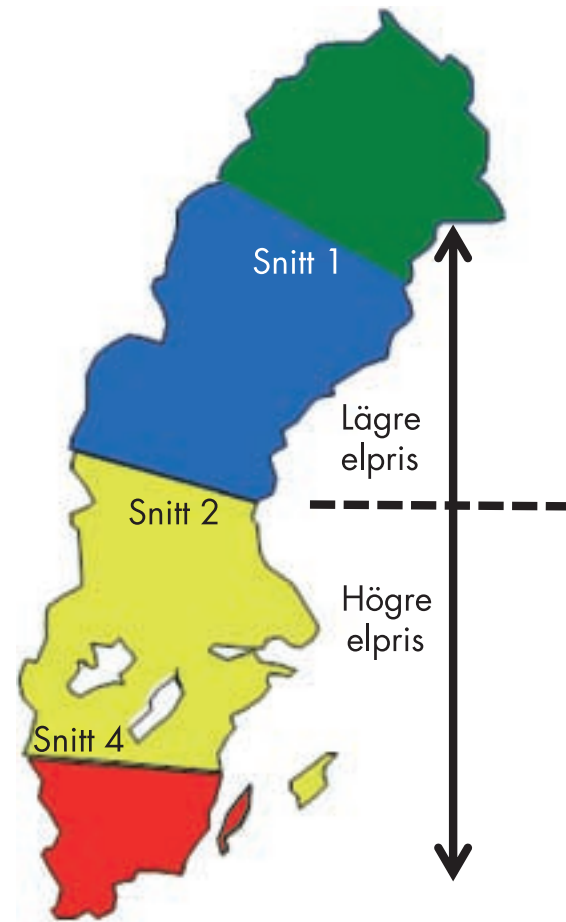
Slår mot klimatmålen

Beslutet får även mer långsiktiga konsekvenser. Som en följd av svåra tillståndprocesser i de södra delarna av Sverige, finns just nu stora planer på vindkraftutbyggnad i norr. De lägre elpriserna i norr försämrar drastiskt investeringsförutsättningarna. Därmed blir det svårare och dyrare att uppnå EU:s mål om säker tillförsel av energi, samt klimat- och miljömål.

– Låt oss nu efter EU:s högre ambitionsnivå hoppas att vi får ett större tryck på att det nu sker en utbyggnad av transmissionsnätet i övriga Europa, där de verkligt stora begränsningarna i överföringskapacitet finns, avslutar Kjell Jansson.

KALLE LINDHOLM

kalle.lindholm@svenskenergi.se

En trolig indelning av Sverige i anmälningsområden ger fyra delar med olika elpriser. Allra högst pris längst ned och allra lägst pris högst upp.

Bakgrund – dansk anmälan om begränsad utrikeshandel

EU-kommissionen gjorde i juni i år den preliminära bedömningen att Svenska Kraftnäts hantering av interna begränsningar i det svenska stamnätet kan strida mot EU:s konkurrensregler. Bakgrunden var en anmälan år 2006 från den danska branschföreningen Dansk Energi.

Svenska Kraftnät delar inte Kommissionens bedömning. Men i syfte att undanröja de betänkligheter som Kommissionen gett uttryck för har Svenska Kraftnät erbjudit frivilliga åtaganden.

De går ut på att dela in den svenska elmarknaden i flera anmälningsområden till den nordiska elbörsen senast till halvårsskiftet 2011 (samt förstärka det s k Västkuistsnittet). Inga begränsningar i handeln med omvärlden ska därefter göras för att hantera interna svenska flaskhalsar som finns i de s k snitten 1, 2 och 4.

Indelningen av Sverige i flera anmälningsområden innebär att det kan bildas olika prisområden där elpriset blir inte detsamma i hela landet. Prissignalerna till marknaden blir bättre och behoven av nätförstärkningar tydligare, enligt Svensk Kraftnät.

Europaperspektivet bakom vindkraftens snabba frammarsch

Vindkraften i Sverige upplever gulddagar med en utbyggnadstakt som aldrig skådats tidigare. Under den svenska vindkraftskonferensen VIND2009, i Älvsjö i september, stod det klart att den stora drivkraften bakom framgången är det europeiska samarbetet.

SVENSK VINDENERGIS vd Matthias Rapp, öppnade med en lägesbeskrivning, som är något av en kovändning om den svenska vindkraften:

– Jag tvingas äta upp mina ord från tidigare i år om utbyggnaden i Sverige. Vi kommer att bygga ut mycket, mycket mera. Troligen dubblar vi siffrorna från förra året och landar på en utbyggnad på över 400 MW.

EU:s energidirektiv som pådrivare är en förklaring. Marknaden har dessutom återhämtat sig väldigt snabbt.

– Det som drar upp siffrorna mycket nu är många små projekt som byggs. De kommer lättare till stånd eftersom de är enklare att finansiera. Svensk vindkraft kan mycket väl komma upp i en årsproduktion på 3 TWh i slutet av året. Ett stort steg, som Matthias Rapp uttrycker det.

Men det är inte bara små projekt som kommer till stånd. Svensk Vindenergi kunde annonsera att storskalig havsbaserad vindkraft nu på allvar kan börja byggas runt Sveriges kuster.

108 verk i Kattegatt

Alla tillstånd för att bygga Sveriges hittills största vindkraftpark till havs – Stora Middelgrund – är nu på plats. 108 vindkraftverk ska placeras i Kattegatt, cirka 35 km utanför kusten vid Halmstad/Falkenberg. Produktionen väntas överstiga 2 TWh årligen om verk med en effekt på 6 MW väljs.

– Vi ser med stort intresse fram emot

Svensk Vindenergis vd Matthias Rapp tror på en dubblerad utbyggnad av vindkraften i Sverige i år. Det som drar upp siffrorna är många små projekt.

mål satts. De är inte satta efter resurser i länderna utan mer efter BNP, solidaritets-skäl och konsumtion. Detta öppnar för handel med gröna värden.

Denna handel ryms inom de flexibla mekanismer som EU:s regelverk uppmuntrar, dvs att länder tillåts samarbeta i projekt för att få till ökad tillförsel av förnybar energi.

Det svenska elcertifikatsystemet ska också ses över. Målen är på gång att höjas till att 25 TWh förnybar el ska komma fram till år 2020. Det finns en ambition att utöka systemet till andra länder och det stundande norska samarbetet från år 2012 är ett första steg i den riktningen. Här ställer Sverige krav att Norge ska ha lika höga ambitioner som vi för tillförsel av förnybar el.

Energimyndigheten föreslog den 1 oktober höjda kvoter i elcertifikatsystemet för år 2013 till och med 2030 och helt nya kvoter för år 2031 till år 2035. Förslaget är ett led i att nå regeringens mål att produktionen av förnybar el ska öka med 25 TWh till år 2020.

KALLE LINDHOLM
kalle.lindholm@svenskenergi.se

det regelverk som Energimyndigheten ska ta fram gällande utnyttjandet av så flexibla mekanismer. Det är viktigt att regelverket gör det tillräckligt attraktivt för att åstadkomma de investeringar som behövs, säger Matthias Rapp.

Så snart regeringen fattat beslut om ett tillfredsställande regelverk kan byggarbetet med kapitalanskaffningen, beräknat till 16 miljarder kronor, för Stora Middelgrund.

Handel och stöd utvecklas

En session på konferensen ägnades just frågorna om stödsystem för grön energi. Pernilla Winnhed från Näringsdepartementet beskrev utvecklingen utgående från EU:s energidirektiv om 20 procent mer förnybar energi år 2020:

– Utifrån EU-målen har nationella

”Vindindustrin är en verksamhet som leder oss ur krisen. Välkomna att investera här. Det ska komma regler för detta, och ett gemensamt regelverk är på gång att tas fram ihop med Norge. Vi gör det bara om Norge har lika ambitiösa mål som vi. Det ska inte få äventyra våra stabila villkor”.

(Ola Alterå, statssekreterare från Näringsdepartementet)

Vindkraften – spindeln i ett nät som behöver förstärkas

Det behövs starkare nät, fler nät och mer gemensamma beslut på Europeanivå för att kunna verkställa den stora vindkraftutbyggnaden. När nätfrågorna diskuterades på den svenska vindkraftskonferensen i Älvsjö var det åter det europeiska samarbetet som pångterades.

– UTAN NÄT, ingen förnybar energi, ingen elmarknad och ingen chans att nå målen i EU-kommissionens gröna paket.

Så öppnade Georg Wilhelm Adamowitsch, EU-kommissionens koordinator för havsbaserad vindkraft i norra Europa, sitt anförande vid den svenska vindkraftskonferensen VIND2009 i Älvsjö. Temat var Kriegers Flak som modell för ett europeiskt elsystem.

Kriegers Flak är en vindkraftspark med en effekt på 1,6 GW som planeras 35 km söder om Trelleborg på en sandbank där svenskt, dansk och tyskt territorialvatten

Georg Wilhelm Adamowitsch tryckte på nätens betydelse för att nå målen i EU-kommissionens gröna paket.

möts. Det är också dessa tre länder som ska stå för varsin del i projektet. Den svenska delen ska byggas av Vattenfall.

Kriegers Flak förebild

Adamowitsch kom mycket snabbt in på nätens betydelse och beskrev verksamheten inom nystartade ENTSO-E, som organiserar 42 stamnätsägare från 34 länder. Inom EU:s ”Program for Recovery” satsas hela 4 miljarder Euro, varav näten är en central del. För Kriegers Flak är 150 miljoner Euro avsatta.

– Kriegers Flak är ett viktigt projekt att

dra lärdom av. Det byggs upp i moduler till havs för anslutning till ett nytt nät i ett samarbete mellan tre stamnätsägare. Blir det framgångsrikt får vi svar på nyckelfrågan hur framtidens offshore-teknik ska byggas, säger Georg Wilhelm Adamowitsch.

Svenska Kraftnät dras i hög grad in i Kriegers Flak. Det handlar om att bygga en helt ny kabel med anslutningar till vindkraftsparken, i ett samarbete med stamnätsägarna i Tyskland och Danmark. Skillnader i lagstiftning, marknadsmodell, nätfrekvens och ett helt nytt tekniskt koncept är en utmaning.

Vattenkraften viktig

– Teknik och kostnader håller på att utvärderas och beslut tas i december, kunde Sture Larsson från Svenska Kraftnät meddela.

Han berättade om andra projekt som är på gång. NordBalt är en elförbindelse mellan Sverige och Litauen, som också ska erbjuda anslutning av vindkraftsparken i Midsjöbankarna, utanför Karlskrona. Även här har arbetet kommit långt.

Vi närmar oss väldigt stora volymer vindkraft menade Sture Larsson, om det svenska planeringsmålet på 30 TWh blir av. Detta påverkar balansregleringen och hela transmissionen. Näten blir alltså mycket viktiga och här får den nordiska vattenkraften en central roll.

– Vattenkraften är en mycket effektiv reglerare i det korta perspektivet och fungerar som back up för låga vindar. Att samköra vatten och vind är viktigt för att jämna ut vinden. Dessutom behövs kraftiga förstärkningar i nätet och utlandsförbindelser, sa Sture Larsson, som också påtalade centrala Europas behov av den nordiska vattenkraften.

KALLE LINDHOLM
kalle.lindholm@svenskenergi.se

Två frågor till Pamela Lundin – vice vd hos vindkrafttillverkaren Enercon

Några ord om utvecklingen?

– Det händer väldigt mycket nu i branschen, som vi väntat på. Det är en helt ny nivå kan man säga. T ex har myndigheter och beslutsfattare fått en högre kunskapsnivå och blivit proffsigare. Även arrangemang som den här mässan har blivit mycket proffsigare.

Läget för turbintillverkarna?

– Vi kan kalla det för en tillnyktring med en mer normal efterfrågan. Att leverera turbiner är inget problem längre, mot en leveranstid på upp till tre år för några år sedan. ”Dåliga” projekt runt om i världen tycks ha lagts på is och bankerna har blivit mer återhållsamma. Det är sunt att det har dämpats och det vi ser nu är kanske normaltillståndet? Vi hoppas såklart att Sverige kan ta en mer framträdande roll som vindkraftsland i Europa.

NEGATIVT ELPRIS PÅ TYSKA BÖRSEN

Spotpriset på den tyska elbörsen, EEX, var negativt under 5 timmar på söndagsmorgonen den 4 oktober. Som lägst noterades rekordpriset -500,02 Euro/MWh, motsvarande ca minus 5 kr per kWh. Detta medförde även att dygnspriset blev negativt: -11,585 Euro/MWh (minus 10 öre per kWh). Samma dag var det även nollpris på Jylland under 11 timmar.

Magnus Thorstensson, marknadsanalytiker hos Svensk Energi, vad beror det här på?

– Det var mycket vindkraft i systemet och låg efterfrågan på el. I Danmark krävde t ex Energinet.dk att 200 MW vindkraftsparker stängdes under lördagskvällen.

Vad får det här för konsekvenser för kunderna?

– Kunder som inte handlar direkt på börsen märker ingenting, det gäller egentligen bara direktaktörer på börsen. Men det är klart, har du som hushållskund ett rörligt pris så har du faktiskt tjänat pengar under den här korta tiden när månadsgenomsnittet räknas fram.

Om elen hade mätts per timme, kunde du väl tydligt ha tjänat på det?

– Om du haft ett kontrakt som räknar av förbrukningen per timme och du debiterats per timme så hade du faktiskt tjänat pengar under den tiden, ja. Hade du som kund då t ex kört din tvättmaskin exakt samtidigt som priset var negativt så kunde du maximerat din vinst. Å andra sidan skulle du då i tider av hög elförbrukning riskerat att få betala riktigt höga elpriser.

Intressant, ska det fungera så här?

– Ja, i Tyskland tillåts negativa elpriser. Aktörerna på börsen kan lämna bud ända ned till minus 2 000 Euro/MWh. Det är klart att man kan diskutera rimligheten i detta. Å andra sidan om det inte tillåts så får inte alla aktörer sälja och det är ju en begränsning i sig.

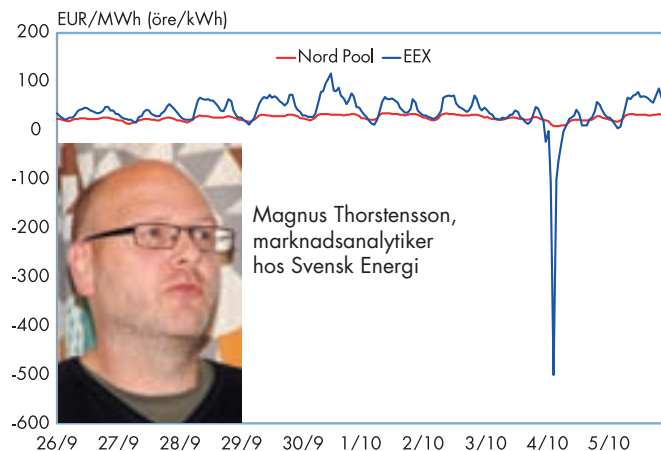
Vad kan göras för att minska sannolikheten för negativa priser?

– En bidragande orsak är flaskhalsarna i elnäten som begränsar överföringsmöjligheterna. Bygg ut nätkapaciteten helt enkelt. På kontinenten, i Tyskland t ex, är behovet av högre nätkapacitet stort.

Till sist, kan det här hända i Sverige?

– Vi hade nollpriser i Sverige i somras, den 26 juli. Om negativa priser hade tillåtits så hade de sannolikt uppstått även här. Från den 1 december så inför Nord Pool handel ned till minus 200 Euro/MWh. Sannolikheten för negativa elpriser ökar dessutom när prisområden införs i Sverige.

KALLE LINDHOLM
kalle.lindholm@svenskenergi.se

Spotpriser under tio dagar på den nordiska elbörsen (Nord Pool) och den tyska elbörsen (EEX). Söndagen den 4 oktober blev elpriserna negativa på den tyska elbörsen. Mycket vindkraft och låg efterfrågan på el var orsakerna.

Elmarknaden allt annat än enkel

Elmarknaden är inte enkel. Och svårare blir den att begripa. Så kallade prisområden införs, som ger olika elpriser i olika delar av landet. Utomordentligt svårförklarad och en given måltavla för kritiker av elmarknaden.

Negativa elpriser kan uppstå – som nyligen i Tyskland och Danmark – som gör att man vissa stunder kan tjäna pengar på att förbruka el. Vilken annan vara kan på samma sätt ha ett negativt pris?

Regler kan komma som förbjuder företag inom samma koncern att ha samma koncernnamn, om de sysslar med både elhandel och elnät. Och så vidare, o s v...

Den stora kundoffensiv som elbranschen drivit i fem år och som gett över en miljon fler nöjda kunder har haft enkelheten för kunden som ledstjärna. Vem i elbranschen kan förklara allt nytt så kunden begriper det och ser nyttan med det?

Även om fenomenen går att förklara av konkurrensskäl, med ekonomisk eller teknisk logik så är det – ursäktat uttrycket – ta mig tusan inte lätt.

Det enkla är ofta det geniala. Elmarknaden är inte enkel.

KALLE LINDHOLM, REDAKTÖR